

SZARVASI ÚJSÁG

Hetilap, a tarsadalom, közgazdaság és irodalom köréből.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	MEGJELENIK:	HIRDETESEK
Egész évre . . . . . 6 frt. — kr.	hetenként egyszer vasárnap .	jutányos áron vétetnek fel.
Felévre . . . . . 3 frt. — kr.	Az előfizetési és hirdetési pénzek, úgy a lap	A hirdetések az „Árpád” irodalmi és nyomda
Negyedévre . . . . . 1 frt. 50 kr.	s ellemi részét illető közlemények a szerkesztőhöz	intézetbe küldendők. Ugyanitt fizetendők azok díjai.
Egyes szám ára 12 kr.	va küldendők	Budapesten lapunk számára hirdetéseket el
	A nyílt-térben minden garáncsors díja 25 kr	fogad Jaulusz Gyula Dorottya utca 11. sz. továbbá
		A V. Goldberger, servitater 3. sz. alatt.

Értsük meg egymást!

III-ik KÖZLEMÉNY.

Az igazság- és emberszeretettől átszellemült király vitéz és harczra edzett, szabadság nevelte serge élén az Emicha és Hermán ácslegénytől vezére't 200,000 csöcselékből álló, tulnyomó kereszties hadsereget visszakergette, a csorda nép sok ezerét tönkre tevén. Mint őrangyal állt ő a gyilkosok és a kieszemelt áldozatok közé, megőrizvén Magyarországot azon szégyen- és gyalázattól, melyet a történelem Németország számára megörökített. Csak hálás emlékezettel pillanthatnak vissza a zsidók ezen korra, valamint II. Endre, IV. Béla és más igazságos magyar királyokra kik élet- és vagyonbiztosság felett őrködtek, keresztény és zsidó között nem tévén különbséget. És mi nem szertenénk ezen országot, nem adnók oda utolsó csepp vériünket annak boldogulásáért? Valóban ilyesmit csak Istócyak és consortok állithatnak, kik a rohling-féle könyvből azt olvassák ki, hogy a talmud tantételei a zsidót csak gyűlöletre ingerlik.

Vizsgáljuk meg egy kissé ezt a dolgot, de pártállás nélkül, tárgyilagosan, elfogulatlanul! Ne hányja nekünk a talmud a szemünkre: „Ezek az emberek olyanok, mint a szita, mely keresztül hullatja a lánglisztet és magának tartja a korpát; olyanok, mint a szűrő, mely keresztül ereszi a tiszta italt és magának tartja a piszkot.”

Nem tagadhatjuk, hogy a talmud óriási tömkelegében itt-ott szórványosan fordul elő némely ókori exaltált rabbi olyféle nézete is, mely a mostani zsidóság kozmopolitikus nézeivel merőben ellenkezik.

Mert négy század szüleménye a talmud, melyen, mint valamely óriási jegyzőkönyvben mindenki

véleményének, mely a kérdéses vallásbeli, család-életi, felebaráti, erkölcsstani és államviszonyi viszályok rendezése- és tisztázására szolgálhatott, hely adatott, Egy mű pedig, melyhez százan meg százan oly hosszú századokon át hozzászólnak, lehetséges-e, hogy minden fényes, magasztos, eszet élesztő, a tudást gazdagító, a szívet nemesítő és erkölcs finomító volta mellett is, mondom, lehetséges-e, hogy olyan mű egészen árny nélkül legyen? Hisz a világot az Isten teremtette, hát nem akadnak ennek is gáncsolói? Hát a napban és holdban nincsenek-e foltok? De a nap azért még is csak fényes, a hold mégis csak magasztos látmány. A talmud szerkesztői csak emberek voltak, és minden bölcseségök, tapasztaltságuk és mély belátásuk mellett is, tévedhettek; de csak mi ránk nézve; mert a kor változásával a nézetek is más alakot öltének. Tehát vannak benne oly tételek is, melyek a jelenkori erkölcsiség felfogásával nem egészen megeyezteszhetők. De ezek a talmud erkölcs és felebaráti tantételei tisztasága és kifogástalan összeségéhez képest csak úgy eltűnnek, mint a nagy tengertükrön egy parányi csónak elveszése. Valóban csak egy Rohling és Istócy elkeseredett gyűlöletének sikerülhetett ezen parányi szemeket a nagy és magasztos tisztaságu tömegeből kirántani és vádként, a zsidóság elé hajítani. Hát tudják meg, Bohling és Istócy uraimék, hogy ilyen egyes mondatok csak mint megannyi régiségi emlékek szerepelnek ott, melyeknek más jelentőségük nincs, minthogy az utókor olyan férfiaknak a nevét is ismerje, kik a dicső, pompás épület felépítéséhez a márvány quadrantok összeragasztása véget a g y a g o t hordtak, mint napszámosok a képzett építészeknek! de nézeteik a mostani zsidó-

ságra nem irányadó k. Ránk nézve mérvadó Majmonides codexe, „Jóreh Deáh“, ki a XII század vége felé tíz éven át a talmud össze visszahányt óriási tömkelegét rendezte, paragrafusokra felosztotta és a felegest elkülönítette, ez által biztos vezérfonalat adván a zsidóság kezébe. Nagy és elkeseredett harcokat hozott ezen mű létre az akkori talmudisták között; de erről máskor.

Önök, Rohling és Istócy uraimék, úgy látszik, a héber irodalomnak csak alját, a zsidó népnek csak söpredékét ismerik, és ezen hiányos tudás, ezen felületes ismeretöknél fogva itélik el az egész zsidó irodalmat, az egész zsidó nemzetet tömegesen. Pillantsanak csak elfogultság nélkül más nemzetek irodalomba. hát egészen hibamentes az, egészen folt nélkül? Hát azért ítéljük-e mi el az egész mohamedán nemzetet, mivelhogy egy-egy kalifa embertelen magaviselete hajmeresztő istentelenséget követett el? Azért kárhostassuk-e a felebaráti szeretetet-, az istenies kegyeletességtől átszellemült kereszténységet, mivel, hogy az inquisitio emberiségéből kivetkezett szereplői rajongó ájtatosságuk céljából embertársaikat a legkinzóbb gyötrelmek közt kivégeztették? Oh uraim, dobjuk ezen elavult, sötét, és borzalmas emléket a feledékenységre lomtárába, és igyekezzünk a netaláni hibákat javítani, az ifju nemzedéket pedig úgy nevelni, hogy olyan középkori állapotok többé vissza ne térjenek! Sujsuk a bűnöst megvetésünkkel, de jutalmazzuk meg az erényest felebaráti szeretetünkkel, de ne vonjuk kétségbe egy egész nemzet becsületét, azért, hogy egy egy alávaló tagja is akad!

Milyen más ember lehetne Istócy, ha a gyűlölet szenvedélye el nem vakítaná! Milyen sok jót tehetne ő a nemzetének, ha világba kürtölt tudományát a

néposztályok erkölcsének nemesítése céljából öregbíteni! Erre pedig szükséges, hogy tanuljon, de nem csak rohlingféle könyvekből és nem egyoldalulag, mert a félszezség csak kábit és növeszti az önhitteget, mely úgy látszik. Istócy jellemében nagyban szerepel. Mondom, tanuljon, és ha már — ő legalább azt állítja — a héber irodalommal foglalkozik, ne olvassa ő csak ennek alját, hanem karolja fel az egészzet magasztos nagyságában. akkor tudom, a lólábu ördögből lesz angyal, a vérszomjazó Hannibálból egy szellemdús népnevelő és nemzetboldogító.

Olvassa p. o. Maimuni „Moréh“-ját, mely már a XIII. század elején latin nyelvre fordítatott és a tanulni akaro mohamedánus és keresztjén theologusoknak megbecsülhetlen szellemi szolgálatot tett és még most is tesz. Ott fogja ő csak látni, hogy mi a lélektan, mily összeköttetésben áll az emberi szellem a világegyetem összeségével; ott fogja ő tapasztalni tőle soha nem sejtett erény és erkölcs magasztos mindenhatóságát, ott ismerkedik majd meg a bölcsesség feneketlen mélységével. A bökkenő csak az, hogy Istócy előtt a tudomány e csarnoka el van zárva; mert héberül nem tud, latinul, úgy hallom, nem ért és más neki érthető nyelvre még nincsen lefordítva.

Olvassa továbbá Mendelssohnak a lélek halhatatlanságáról irt műveit, és látni fogja, hogy a zsidó a lélektan dolgában nem tesz különbséget ember és ember között; hogy a zsidók bölcsei, köztük Mendelsson, kit Lessing — szerencse, hogy ez a költő most nem él, mert bizony Istócy felpofozta volna — „Nathan der Weise“ művében mintaképül vett, — és ki Sokrates nyomdokain járt, (az egész emberiséget egy egyetlen összeforrott tömegnek nézzük, melyet — az egyetlen isteni szellem

T Á R S A G

Heine Goethéről.

(Folyt. és Vége.)

Csak is egy embernél ismerem teljes biztonsággal ez indító okot, és mivel ezen ember én magam vagyok, egész őszintén bevallom; irigység vala, Meg kell említenem azonban újból, — s ez talán másrészt mentségemre szolgál, — hogy én Goethében soha a költő, de mindég az ember ellen intézek támadást. Én műveit soha sem böcsmérelém. Én nem birtam azokban soha hibát észrevenni, mint ama kritikások, kik sinomra köszörült szemüvegeiken át foltokat is megfigyeltek a holdban; — óh az éles szemű férfiak; a miket ők foltoknak tekintenek, — azok virágzó erdők, ezüst folyók, főséges hegyek, mosolygó völgyek --

Nincs valami örületesebb dolog, mint Goethe kicsinyelése — Schiller érdekében, mely utóbbira halmazott dicséreteket is azonban korántsem értették őszintén, Schillert eleitől fogva csak azért magasztalják hogy Goethét lealacsonyíthassák. Vagy talán valóban nem tudták, hogy ama

dicsőített, ideálisan magasztos alakok, az erény és erkölcs amaz oltárképei, melyeket Schiller állita fel, sokkal könnyebb n készíthetők, mint ama bűnös, mocskos, köznapi, apró lények, melyeket Goethe az ő műveiben szívre hoz? Hát nem tudták, hogy középszerű tehetségek többnyire élet-nagyságban máznak vászonra szent képeket, — de hogy már csak nagyobb művész képes festeni. élethíven és technikailag hibátlanul, tegyük fel egy spanyol koldús gyereket, a ki bolházkodik, vagy egy németalföldi parasztot, a ki hány. vagy a kinek épen egy fogát huzzák ki, meg ocsmány szipirttyókat, mint aminő alakokat kis hollandi kabinet-képeken láthatunk ábrázolva? A nagy és kiadó tárgy a művészetben könnyebben előállítható, mint a kicsiny és cicomázott. Az egyiptomi bűvészek Mózes sok műmutatványt birták utánozni, p. o. a kigyókat, a vért, sőt még a békákat is; de midőn Mózes látszólag könnyebb csodákat pl. férgeseket létesített akkor bevallották tehetetlenségüket s a kis férgeseket nem voltak képesek elővarázsolni és ekként szólottak: „Itt Isten úja működik!“ — Bármiként gyalázatok is a köznapiságokat „Faust“ban, a Brocke hegyen

hat át óriáscsaládlá alakítja. Hogy az ember — nem képes a szellemiség e magas polczára magát egy hamar felküzdeni, onnan van, mert teste, természeténél fogva a göröngyhöz tapad és az anyagiság bilincseiben senyved.

„De fog jönni idő” — így szól Jezsájás — „hol minden gyűlölet szeretetté válik. Az emberek kardjaikat szántóvasakká és szuronyaikat sarlókká kovácsolják; nem emel többé nemzet nemzet ellen kardot és nem tanulnak többé háborút viselni. A tehén és a medve egymás mellett legelnek, egy helyen rakják le fiatalaikat és a gyermek a kígyó buvóhelyén játszik; mert betölti a szellemiség tudata az egész földet, mint a tenger a medrét.”

Ez a zsidónak a messiása! Nem kell nekünk az a gonosz is entelen Messiás, melyről Istócy álmodik egyre, és melyet ő dührészegette szónoklati remekléseiben nyakunkra erőszakolni akar. A mi messiásunk oly szeretetteljes, a személyes érdektől annyira ment képzelet, hogy, hogy még egy Istócyt, egy Rohlingot, és consortokat is atyailag felkarolva, szelid bárányokká változtatja; mert hiszen „a medve tehén mellett legel, a medve, melynek gvilkosság és vér étető elemei.

Egyelőre még nem vagyunk annyira; mert noha a zsidó mint olyan, minden nap várja az eszményiség e messiását; egyre reményli azon boldog állapotot, melynek bekövetkezte után az igazság- és felebaráti szeretet, a méltányosság és egymás iránt való kötelességérzet áthatotta társadalomban a viszályok ki-egye ilítése végett bírakra és törvényszékekre többé nem lesz szükség: az emberiség felvilágosodottsága még annyira kezdetleges, annyira zsenés, hogy Is-

meg Anerbach pincéjében lejátszódó jeleneteket, — kiáltások bár kárhozatot „Weister” erkölcsstelen helyeire, — azért csak nem bírnatok e haszontalanságokat létrehozni! itt Goethe ujja működik; De ti nektek nincs is szándéktokban ezeket utánozni, és hallom, mint szóltok felháborodással: „mi nem vagyunk boszorkánymesterek, mi jó keresztyének vagyunk!” Hogy ti boszorkánymesterek nem vagylog, azt tudom.

Goethe legnagyobb érdeme éppen abban áll, hogy mind az, a mit ő előad teljes, befejezett, — egy művéről sem mondhatn, hogy egyes részei erősek, mások gyengék, — ő nála egy részlet sincs előre kiszinezve, még a másik rész csak vázlat, nála nincsen meg az a hagyományos túltömöttség, semmi előszeretet különlegességek, részlegességek iránt. Regényeiben és drámáiban a maga helyén minden egyes személyt úgy alakít, mintha az volna a főszemély. Így látjuk ezt Hamernál, így Shakspearenél is. Nagy költők műveiben tulajdonképen nincs is mellékszemély, minden alak főszemély a maga helyén. Ilyen költők amaz abszolút fejlődelmekhez hasonlítanak, kik az embernek semmi belbecset nem tulajdonítanak, hanem kinek-kinek saját legfelsőbb belátásuk szerint szabnak értéket. Midőn egyszer egy frau-

tócy és Ónodi az „Ezeregy Éjszaka” keleti mesékből kiszedegetett szörnnyeteg reproductiói is ezereknél hitelre találnak. Sok van még hátra, míg az ember ember lesz; tömérdek vért fognak még Istócyak és Ónodiak ontani, míg az ember azzá válik mivé a biblia kifejezése szerint — néfes chájáh — lennie kell, azaz: élő szellemmé. Ehhez munka és fokozatos szoktatás kell. A szoktatás pedig nem más, mint nevelés, és ez a társadalom élén álló vezetőknek a dolga. Iskolákat, csak izkolákat, melyekben a kisdedek az úr országát képezik, kell alapítani, és azokba felvilágosodott, mivel, minden babonától ment, vallásos tanférfiakat helyezni; azokból kerül ki majd azon nemzedék, mely a társadalmat egy hatalmas lökessel azonkor felé vezeti, melyről mondva van: „Minden gyűlölet szeretetté válik.”

Hogy a zsidók már ember emlékezetét felülhaladóidők óta ezen cél felé haladnak, bizonyítják azon művek, melyek a zsidó népről a történelem színterén való első megjelenésétől fogva mai napig minden században irattak, és minden tanulni akarónak rendelkezésére állanak. Egy egész vastag könyvet kellene írni, ha azoknak a műveknek csak a címeit akarnám feljegyezni. Engedje a t. olvasó, hogy e tárgyról csak röviden szóljak. Minek emliteném fel Mózes öt könyvét és a próféták iratait, miután ezeket mindenki ismeri! És ha ismeri, akkor tudja, hogy ezeknek más célja nem volt, csak a népet az erényesség és a jó erkölcsök útján vezetni. Ép oly fölösleges Salamon bölcs mondatait és más emlékiratait itt idézni. Tudja ezekről mindenki, hogy aki azokat tanulmányozza, megbebecsülhetlen életrendszeresítő kincset szerez. Azon remek mű, mely „Hiob” név alatt ismeretes és melynek szerzőjét biztosan nem tudjuk, egy magasz-

cia követ Pál muszka czár előtt felhozta, hogy birodalmának egy fontos férfja érdeklődéssel viseltetik valami tárgy iránt, — a császár eme nevezetes szavakkal vágott szigorúan beszédébe: „Nincs országomban más fontos férfi azon az egyen kívül, a kivel én most beszélek és az is csak addig fontos, a míg én beszélek vele.” Egy teljhatalmú költő, a ki hatalmát éppen úgy „Isten kegyelméből” nyerte, — szellemvilágának azon teremtményét tekinti a legfontosabb alaknak, melyet éppen beszéltet, melyet éppen tolla alá vón, és az e fajta művészi despotismus eredményezi aztán a legkisebb alakoknak is ama csodaszerű bevégzetségét Homér, Shakspeare és Goethe műveiben. —

Ha erősen kikeltem Goethe ellenei, úgy még hangosabban kellene felszólalnom Goethe védői ellen. Legtöbben a Goetheisták közül mohóságunkban még örületesebb dolgokat vittek véghez. Már a nevelés határán foglal helyet e tekintetben egy férfú névszerint Eckermann úr, a ki különben nincs szellemesség híjával. A Puszkuchen úr elleni harcban Immerman Király, jelenleg legnagyobb drámaírónk kritikái sarkanytyújára tett szert; ezen polemiaiban ő egy derekas kis iratkát juttatott napvilágra. Főként a berliniek tettek ki magukat ez alkalmal. — A leghatalmasabb

tos tartalmu mű, mely az embert a filozofussá teszi annyira megszilárdítja, hogy a viszontagságai közt el nem csüggedhet. A talmudt, Maimondes. Abarbanel, Mendelssohn és más filozofusok művei ugyan a köznépre nézve hozzáférhetlenek. de ezek alapján olyan könyvek irattak, melyeket a kevésbé miveltebb néposztály is megérthet és melyek a felebaráti szeretetet és az erkölcsök finomítását eszközlik Igy szerkesztetett p. o. a XI-ik század elején egy bizonyos Bachjaben József Pakúda egy vallás könyvet, (Choboth Halebabath — a szivek köteleessége), mely, a külső szertartásokat leszámítva minden más vallásbelinek is vallástan — könyv gyanánt szolgálhat, mivel ebben a műben minden ember, vallás különbség nélkül, ugyanazon egy Isten fiának nézetik.

A XIII század elején Jehuda a jambor, (Széfer Hakabad, a tisztelet könyve) czimű művet írt, melyben a jambor életmód mikénti elsajátítását köti lel-
künkre. Nagyszerű tantételei közül egy párt kiemelünk:

„Szemérem és hűség ikertestvérek az egyik halálával a másik is elvesz.”

2. „Ha a héberben járatlan kérdezeni találná, milyen nyelven imádkozzék, akkor tanítsd meg, hogy minden érthető nyelven szólhat az Istenhez, mert az imának csak akkor van becse, ha a kedélyt megragadja, mi haszna volna olyan imának, melyet az ajak elmond de a szív meg nem ért.”

3. „Mint hitsorsodaiddal, úgy cselekedjél keresztyének irányában is, ugyanis becsületesen; ha az tévedt, akkor figyelmeztess reá, hogy általad meg ne szentségtelenítessék az Isten neve.”

4. „Ha egy zsidó adószedő (akkori időben némely országban a zsidók voltak az adóbérlők), a keresztyéntől többet követel, úgy elszegényedés lesz sorsa.

bajvivó, a ki Goethe mellett lándzsát tört, minden időben Varnhagen v. Ense vala, oly egy férfiú, a kinek szívében akkora gondolat-óriások élnek, mint a világ, és a ki e gondolatokat oly szavakban fejezi ki, melyek oly értékesek, oly csinosak, mint csiszolt drága kövek. Amaz előkelő szellem vala ő, a kinek véleményére Goethe mindenkor legtöbb sulyt fektetett. Talán célszerű iesz itt megemlíteni, hogy Humboldt Vilmos úr, már korábban, egykönyvet írt Goethéről. Schubart úr Goethe-tanúlmányai pedig a felsőbb kritika kiválóságai közzé tartoznak. A mit Häring úr, ki Willibald Alesis név alatt ír, Goethéről különböző folyóiratokban mondott, ép oly fontos, mint szellemes volt, Zimmermann, hamburgi tanár úr, előadásában a legkülönbb észrevételeket tett Goethe felett, mely észrevételek — jól lehet nagyon kis adagban de annál magvasabban, — dramaturgiai leveleiben tettettek közzé. És különböző német egyetemeken felolvasások tartattak Goethéről, és valamennyi művei közül kivált „Faust” vala az, melylyel a közönség főként foglalkozék. E mű sok féleképen lön tovább folytatva, e mű a német nép bibliája lön.

(Vége következik.)

5. „A jambor ne használjon kibuvót, akár zsidó, akár keresztyénnel szemben, még egy k é t e s kölcsönkérőhöz se mondja: nem vagyok pénz birtokában.”

6. „Az Isten oltalmazza a zsidót és a keresztyént azért ne sajátíts el semmit ettől, semmit sem, ép úgy mint amattól.”

9. „Ha egy zsidó egy keresztyén életét veszélyezteti, akkor mellette álló zsidó a veszélyben forgónak keljen segítségére és a zsidó gyilkost üsse agyon.

8. „Uzsorások azok, kik az aranyakat megmetélik, kik csalárdan kezelik a mérőt, mértéket, vagy az árut, csak elvesztik vagyonokat és gyermekeik idegen helyekre szélednek el.”

Megbocsáthatlan merényletet követnék el a t. olvasó türelme ellen, ha azon számtalan tantételeket feljegyezni akarnám, melyeket a mi régieink a zsidó nép tanítása és az erkölcsök finomítása céljából a össnegyűjtöttek. Abból a kevésből is, melyet a t. olvasó itt talál, tökéletesen meggyőződhetik, hogy a zsidónak, mint olyannak, nem s z a b a d becsület dolgában egy hajszálnyira sem az előirt útról eltérni vagy zsidó és keresztyén között különbséget tenni. És ha akad is egy egy gonosz, a ki ezen sarkolatos szabályok ellen cselekszik, úgy az mint törvénytörő a közös megvetésnek tárgya, kit e megbecsületlenítő epilheton „k ó f e r b' i k o r”, az az istentagadó addig bélyegzi, míg bünbánatosan és kemény vezekelés által a bűneit le nem mossa és őszintén meg nem igéri, hogy haszonlesés és szenvedélytől elragadtatva ily törvényellenes kihágásokra többé nem vetemül.

Igen a becsületek lelkiismeretet és más hitbéli embertársaink iránti eljárást körülíró talmudi rendszabályok a szentírásban felláított titalmak — és parancsokan alapulnak: Mozes V-ik könyve XXV részében a XIII-ik, XIV-ik és XV-ik versek ezt mondják: Ne legyen a zsebedben kétféle súly, nagyobb és kisebb! — Ne legyen a házádban kétféle mérték nagyobb és kisebb! — Teljes és helyes súly, teljes és helyes mértéket tarts, hogy hosszú életü légy!” stb — és mindjárt utána a XVII-ik vers: „Mert utálja az Úr azt, a ki ilyesmit tesz, a ki igazságtalanságot követ el! Mózes II könyvének XII-ik részében pedig 48 ik vers egész határozattan és félremagyarázhatlan világossággal így nyilatkozik: „Egyféle törvény legyen a zsidó és az idegen — az az a nem zsidó — számára!”

Nem igényli szerény munkám, hogy tisztelt olvasó közönség feltétlen hitelt adjon neki, csak útmutatásul akart szolgálni azon forrásokhoz, melyekből az elmondott tények valódiságáról, kiki személyesen meggyőződést merithet.

Lehetetlen, hogy a Rohlingok- és Istócyaknak ezekről tudomásuk ne legyen! Miért ignorálják ők, a mit más kevésbé tudományos emberek tudnak? De a ki gyűlöl valakit, annak a szeme fáj, ha a világosságba néz és a kit a düh részegit, az az erény és becsület keskeny ösvényén csak tántorogva haladván, az evvel határos bűnök posványába dül ki míg végre nyakig uszván a piszokban, menthetlenül belefúl.

De Magyarország jó hírneve ezer éven át sok áldozatok által szerzett, drága kincs, Magyarország szabadság nevelte népének törvényt, jogot és egyenlőséget hagyta, a becsület lojalitása soha el nem idegeníthető jószág!

Ezen magasztos elvek káróltva a magyar levagiasság — és nagylelkűséggel mind meg anyi örangyalok, kik ezentul is a magyarok példás és tradícionális becsülete fölött örköndenek, oly formán, hogy az addig soha meg nem szeplőtett magyar igazságszeretet továbbra sem tagadandja meg magát Csak izgassanak, csak szórják némely aljas gondolkodásuak a meghasonlás méreg italta magvát a nép közé, a józan magyar nem fog sülyedni a középkor utálat-gerjesztő posványába, hanem haladni fog előre a felvilágosodottság áramlatával azon boldogkor felé, melyről mondva van: De fog egy idő jönni, hol minden gyűlölet szerettré válik, mert betölti a szellemiség tudata az egész földet, mint a tenger a medrét!

(Vége)

SCHIFF ADOLF.

HIREK

— (A helybeli o v o d a e g y l e t) pénztára javára rendezett hangverseny tiszta jövedelme 119 frt. Miután ezen rendkívüli eredmény a közreműködők kiváló érdeme, örömmel fejezem ki köszönetemet szíveségökért fent említett egyesület nevében. Hasonlóan elismeréssel és köszönettel tartozom a t. ifjuságuk, kik anyagi támogatásban részesíték intézetünket. Szarvas 1882 nov. 11 Fuksz Ede o. elnök.

(I f j u F á b r y K á r o l y) csabai ügyvéd t. hó 11-én vezette oltárhoz Wagner k a. az ó-kigyósi kápolnában.

— (A m. k i r.) honvédelmi miniszter, f. évi 5708. szám alatt, a következő körrendeletet bocsátotta ki: A hadmentességi díjról szóló 1880. évi XXVII. törvényzikk végrehajtása céljából a következők rendeltetnek: 1. A hadsereg haditengerészet és honvédség rokkant egyénéinek azon személyes pótléka, valamint százalékos pótléka, melyet az 1880. évi XXVII. törvényzikk 8 §. 1., illetőleg 2. pontja értelmében a hadmentességi díjalapból nyernek: az általuk élvezett nyugdíjnak vagy nyugszoldbeli illetéknek kiegészítő részét képezi. 2. A meennyiben a nyugdíj ezen minőségére való tekintettel, a fennálló szabályok értelmében letiltás, illetőleg végrehajtás tár-

gyát képezhetné, a letiltható hányadrész kiszámításánál a tényleges nyugdíj, vagyis a nyugdíjnak és a hadmentességi díjalapból nyert személyes vagy százalékos pótléknak együttes összege veendő alapul, ha utóbbiról a letiltási vagy végrehajtási végzésben említés nincsen tétel. Kelt Budapesten, 1882. évi okt. hó 25-én Ráday Gedeon, s. k.

— (K e r e s k e d e l m i u t a z ó) nem tekinthető házalónak. Ez az elvet mondotta ki a kereskedelmi miniszterium egy rendeletével, mely így szól: Az 1872. VIII. törvényzikk 32. § a alapján jogukban áll iparosainknak és az ugyanezen törvényzikk 1. §-a értelméhez képest kereskedőinknek is, ugy saját, mint mások, készítményeire nemcsak lakhelyükön hanem azonkívül is az ország bármely helyén sőt az osztrák birodalmi tanácsban képviselt országokkal kötött szerződés (1878. XX. törvényzikk.) XIV. cikkelyében foglalt viszonyánál fogva a monarchia másik felében is, valamint megfordítva az osztrák alattvalóknak magyar korona területén megrendeléseket gyűjteni. Az 1882. VIII. t. cz. 32. §-ában foglalt azon korlátozás, hogy az említett készítmények eladása a telep vagy fióktelep helyén kívül csakis heti vagy országos vásáron eszközölthetik, a megrendelések gyűjtésére nem vonatkozván. ezen utóbbi foglalkozás hármikor, tehát heti vagy országos vásáron kívül is az ipartörvény 29-ik §-ában említett bejelentés kötelezettsége nélkül gyakorolható. Miután, továbbá „házaló kereskedés“ alatt az árukkal helységről-helysére és házról-házra járva, meghatározott eladási hely nélkül üzött kereskedés értetik, annál fogva megjegyzem, hogy árukra leendő megrendelések gyűjtése házaló kereskedésnek nem tekinthető; feltéve tehát, hogy az illető gyűjtő kész árucikkeknek közvellen áruba bocsátása által tényleg házaló kereskedést nem üz, a megrendelések gyűjtése mustrák felmutatása mellett és házról-házra járva is gyakorolható.

— (G y á s z o l ó ö z v e g y.) Egy temető felügyelője egy nőt látott a sirkertbe lépni csomaggal a hóna alatt. A nő belépése nagyon gyanús volt. A felügyelő követte és látta hogy egy nemrég hantolt sirra fümagát vetett. Megszólította, s miután megtudta, hogy özvegy, biztosította őt, hogy a sir majd magától is zöldelni fog auna idejében. „Elhiszem, viszonzá, de boldogult férjemnek meg kellett ígérnem, hogy addig nem megyek újból férjhez, míg fű nem nő a sirján — s mivel most kilátásom van férjhez menni, nem akarom ugyan szavamat megszegni, de kelleténél tovább megtartani sem akarom.“

— (A v i l á g v a s u t i h á l l ó z a t a.) Európa vasuti hálózatának hossza 142,689 kilométer, ezen összegből Belgiumra jut aránylag a legnagyobb összeg 3499 kilométer, s Görögországra leghevezebb 16 kilométer. Ázsia vasuti hálózatának hossza 12,370 kilométer, ebből Angol-Indiára jut 10,456 kilométer, Chinára pedig csak 8. — Amerika vasuti hálózatának hossza 135,578 kilométer, a mely összegből magára az Egyesült államokra jut 120, 148 kilométer. Afrika vasuti hálózatának hossza 2433 kilométer, melyből Egyiptomra jut 1928 kilométer. Ausztrália szigetcsoportjának vasuti hálózata 2708 kilométert melyből legtöbb jut magára Ausztráliára 2269 kilométer Uj-Seelandra 336 kilométer. — Így tehát az egész földön létező vasuti hálózatnak hossza 395,683 kilométer mely összegnek harmadrészét maguk az Egyesült-államok teszik.—

Z s i d ó ü g y b e n. Az október 1-ről 8-ikára forduló éjjelen Pozsonyban történt zsidóhajszákban való bűnrészesség vádjá miatt tíz paraszt állott a törvényszék előtt. Valamennyien nyilvános erőszakoskodás büntényében találtattak bü-

nősöknek és a büntetőtörvény 21. § a alapján 3—3 havi fogságra ítéltettek.

A kinek hétszáz felesége volt. Nyugat-Afrikából Omoru király halálát jelentik. Ennek az afrikai uralkodónak, mint mondják, hétszáz felesége volt. Kilencvenöt gyermeknek volt atyja; ezek közül 77 még életben van. Legidősebb fiának négyszáz felesége volt.

— (A nagy üstökös kettéválása.) A kedvezőtlen időjárás mellett a bécsi csillagászok is ritkán jutnak abba a helyzetbe, hogy a változásokat, melyek a nagy üstökösön jelenleg történnek megfigyelhessék, noha már azt az óriási készüléket is használhatják melynek felállítását még a a ki e készüléket igénybe akarja venni, nem a nyár derekán késztek meg. A szemlélőnek azonban legkellemesebb helyzete van, mert a figyelőszék elkészüléseig létrákon és más hasonló eszközökön gyakran életveszélyes helyzetben is jut. E nagy távcsövet október 23-án alkalmazhatták először az üstökösre; a mikor a magva, mely a főfigyelmet leköti, hosszukás, orsóalakú tömegnek lásszott. Az első harmad után egy bemélyedést lehetett tisztán kivenni, úgy hogy az egész körülbelül halhólyaghoz hasonlított. Az e tünémenyhez legközelebb eső része a mag kisebb felének, a legvilágosabb részt mutatta, úgy hogy azt gyanítják hogy a legnagyobb tömeghalmozódás ott van. A másik, hosszabb részben is mulatkoznak világosabb helyek. Az egész jelenség a mag kettéválását engedte vární, mely tényleg be is következett, mert október 31-ik megfigyelés szerint a kettéválás már egészen megtörtént s a két elvált rész között mérhető térköz mutatkozott. A kettéválás helyével közvetlenül határos részek ismét a legvilágosabbak voltak, ezeken kívül azonban mindegyik felerészben más tömör helyet is lehetett látni, miből azt következtetik, hogy még újabb szétválás is fog történni. Megjegyzendő, hogy az üstökös a földtől egyre távozik s ennél fogva folyton kisebbedve lehet látni.

A csak rövid idővel ez előtt hirtelen elhalálozott Konez Zsigmond ur, által betöltve volt kasznári állásra mélt. gróf. Bolza család a sok pályázó közül a kitűnő gazdász Dely Józsefet helyezte.

Himén. Folyó hó 11-én vezette oltárhoz a városunkban állomásozott huszár század derék hadnagya Dorsán Aven-dánó ur a hájos Dobosffy Otília kisasszonyt. Frigyökhöz jó kívánatunkat csatoljuk.

— (Időjárásunkról) is illő megemlékezni, de meg is érdemi, mely oly szakadatlan szép és kedves őszi napjaink vannak, hogy hozzá hasonlót emlékezetünkben majdnem hiába keresnének, és talán nem is találánák, ha csak nem akadna egy két mindent tudó bölcs, ki aztán fejünkbe beszélí hogy de bizony csak volt már, mire aztán mi nagy hiteltelenséggel rázzuk fejünket, nem ugyan mintha nem hinnénk — mert nem hinni, nem szép dolog — hanem csak mert ez most van, és a kedves jelen pedig a talán kedvesebb múltnak emlékét is elég erős lelkünkben kitorölni.

Vasutunk ellen, azt hittük, hogy ha az állam fogja átvenni, — nem leend panaszunk — de úgy látszik csalód-nunk kellett; mert az alólról utazók panasza általános. Tudjuk ugyanis, hogy a délután érkező vonatnak 4 óra és 39 perczkor kellene Arad felől a pálya udvarba bejönnie, mind-amellott megtörtént, sőt már majdnem minden napossá lesz annak tetemes késése és pedig a közeledő téli korai este-ken, tekintve, hogy a kocsik ninesenek kivilágítva és decem-ber hó közeye előtt arra semmi kiltatás ninesen. — nem lenne felesleges egész alázatosan — hisz garantirozunk — ille-tékes helyen kérni vagy a kocsik kivilágítását, vagy emellett a vonatnak rendes meneteltetését szorgalmazni, mert még itt

is, ezen rövid vonalon történhetik legalább is kellemetlenség és a téli szurok setétségben egy kis világítás el kellne, hogy legalább a baj felismerhető és a nagyobb enyhíthető vagy kikerülhető legyen. Jobb azt megelőzni, mint majd csak orvosolni.

Dobos Adolf ur már ismert jeles tánczt. nitó folyó hó 11-én tartja tánczpróba bálját, bemutatván az előre várt es megszokott sikerét, mely mint mindég, úgy most is jó részben az ő saját érdeme.

A helybeli gymn. önképzőkör tek. Tatay István ur elnöklete alatt f. hó 5-én Arany János emlékezetének szentelte ülését, mely alkalommal szépen sikerült dolgozatokat olvastak fel: 1. Szokoly Pál VIII. éves „Arany J. halálára“ (elegia) 2. Návay Aladár VIII. éves „Emlékbeszéd Arany J. felett“, 3. Steiner Soma VII. „Arany J. halálára“ (elegia), 4. Wallfisch Ferencz VIII. „Arany J. költészetének jellemzése“ i 5 Spitzer S. VIII. „Arany J. emlékére“ czimekkel.

— (Hajmeresztő szerencsétlenség) híret hozza a táviró Uj-Skóczia Halifax városából. Az ottani szegények kórháza leégett. 31, az épület legfelső emeletén elhelyezve volt beteg odaégett. A tűz a földszinten ütött ki s óriási sebességgel terjedt a felvonó készülékeken egész a legfelső emeletig. Az ott elhelyezett betegeket tejes lehetetlen volt megmenteni, mert a rendelkezésre álló létrák nem étek ről a legfelső emeletig.

— (Szenzációs párbaj) híret rebesgetik katonai körökben: a hírekre Baltavári Bartuschka Miksa budapesti katonai térparancsnoknak ma reggel bekövetkezett hirtelen halála szolgáltatott okot. Mint beszélük, a térparancsnok párbajban halálos sebet bapott, mit még az is megerősít hogy halálos ágyánál dr. Tirach és dr. Lumniczer virrasztottak Bartuschka a katonai és polgári körökben általánosan tisztelt egyén volt, ki 1881. évben neveztetett ki budapesti térparancsnokká. Azelőtt Krakkóban volt állomáson. Két nagy fiut hagyott hátra, mindkettő katona. Temetése pénteken délután volt.

— (Ismét robbanó szivar) A Szegedi Naplóban olvassuk: Zentáról jött utazók beszélük, hogy ott folyó hó 2-án a szegedihez hasonló szivarrobbanás történt, mely a egész várost maig is izgatottságban tartja. Az esetet következőképen beszélük. Zuban József kistözsédés folyó hó másodikán egy saját tözsdéjéből kikerült britanika-szivarra gyujtva a Chambach-féle vendéglöbe ment. A kereskedő itt tovább füstölgetve ujságolvasáshoz kezdett s alig öt perczcel ezután hatalmas detonáció rázkódtatta meg a legvegőt. Az óriási zajban, lármában, amely erre keletkezett, a körülárók hamarjában nem vehették észre, mi okozta a robbanást s nagyobb szerencsétlenségtől tartva, mindenki az ajtó felé rohant. Ezalatt Zuban József ijedségéből magához térvén kiderült, hogy a robbanás szivarja okozta, mely a földön foszlányokra szakadva füstölgött. — Nagy szerencse volt, hogy Zuban egy hosszú szipkából szivarozott s így egyéb baja az ijedségnél nem történt. A szivar a robbanás közben tartójából két lépésnyire repült szét. A vizsgálat alkalmával a szivar egy részében sárgás port találtak, de leginkább megdöbenté az embereket az, hogy e fölrobbant szivar is a temesvári dohánygyárból valónak konstátáltott. Erre általános lett a félelem. Az a hir, hogy ötven darab ilyen robbanó szivar van forgalomban, ez által megerősödött s mindenki tartózkodik a britanika szivarok szivásától. Számosan vannak olyanok is, kiket ez újabb esett végképen elriasztott a szivarozástól.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos Sipos Soma

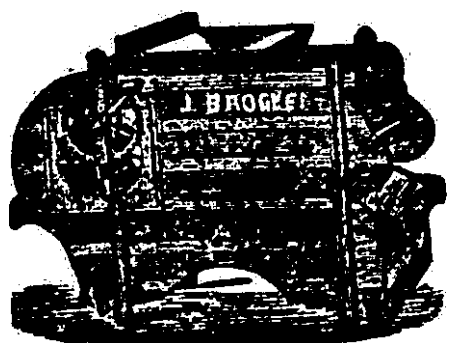
H i r d e t é s e k.

B R O G L E J Ó Z S E F

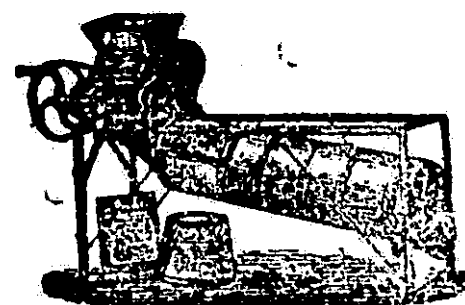
gép és rostalemez gyára Budapest

Gyár: váczi ut az osztr. államvaspálya közelében. Rak'á: váczi körút 68 sz.

Ajánlja minden gazdasági kiállításon kitüntetett, javított gyártmányait mint:

Trieuröket váltzó tá al
Tisztító gépeket szelelővel
Különlegességeket malmok számára
28.466 szabadalmazott hármasekéket

Cséplőgép-rostákat lyukasztott és hasított lemezekeet

vas, acél, és horganyból, valamint mindennemű gazdasági gépek és szereket.

Árjegyzékek kívátra ingyen.

GUTJAHR és MÜLLER Budapest

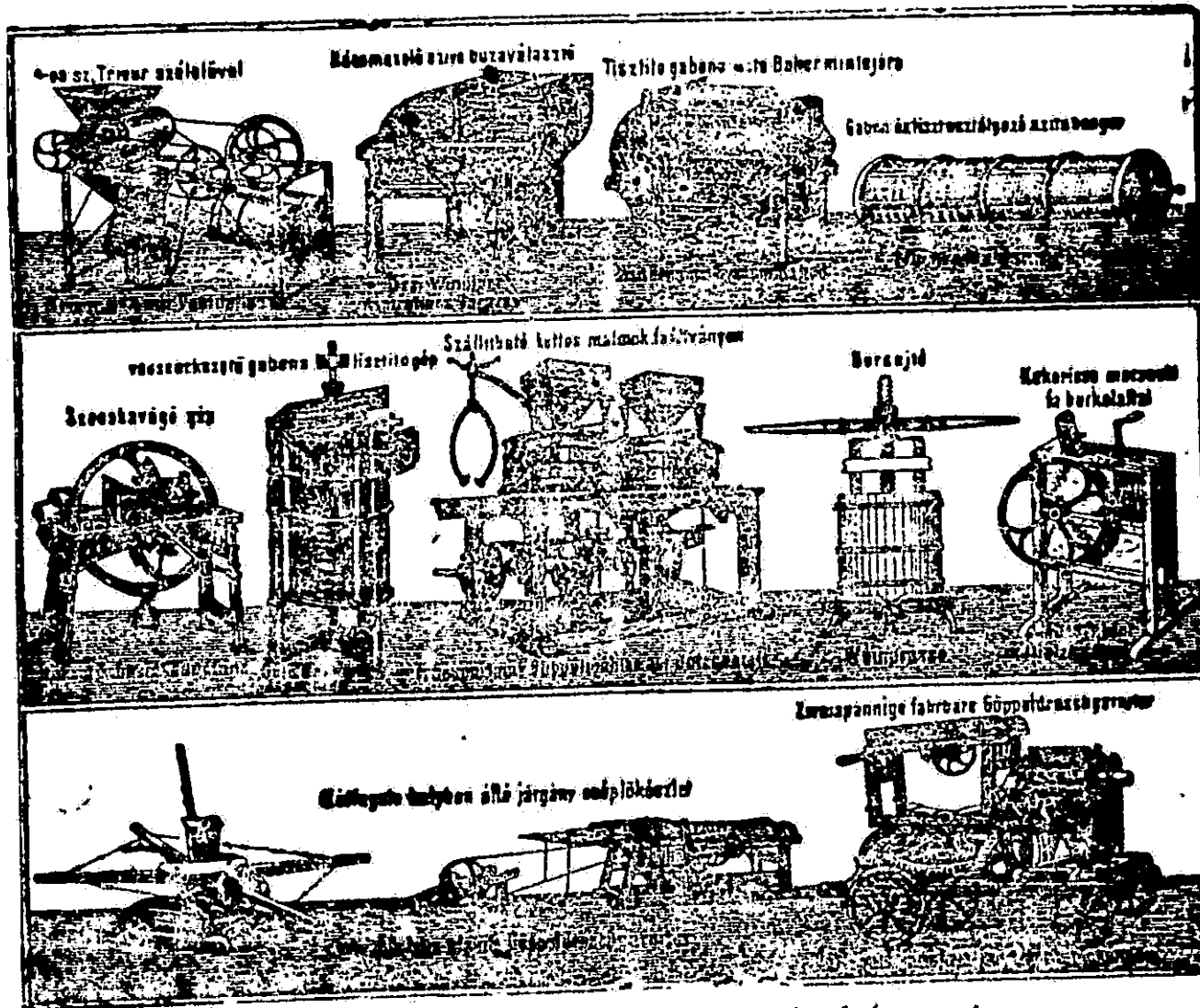
Első budapesti Trieur, rostalemez és gazdasági gépgyár (ezelőtt BROGLE J. és MÜLLER a Margit-hid közeleiben

ajánlják szolid szerkezetű és javított gyártmányukat, mint:

Trieurök gazdaság számára
fárgány-cséplőgépek.
Szelelő-rosták.
Kukoricza-morzsolók.
Szeckavágók,
Borsajtók.

Különlegességek malmok számára.

Duplamalmok.
Malom trieur-hengerek.
Gabona osztályzó hengerek.
Koptató-gépek.
Darálóasztó-gépek,
Tarárok, Detaherők.

Malom-alkatrészek, u. m.

Transmissiók

Szijkerekek

ROSTALEMEZEK:

Cséplőgép-rosták..

Liszthengerszíták.

Koptató-lemezek.

Ráspolylemezek.

Árjegyzékek kívátra ingyen és bérmentve,

Gyári raktár és képviselő-ég Szervson. E. efant Pál urndl.

SZIKES ANTAL

KÖNYVNYOMDÁJA

S Z A R V A S O N .

ajánkozik mindenemű nyomdaim unka gyors é. d. zes kiállítására

Közs. g. é. gyámi rovatos vek,

H I V A T L O S N Y O M T A T V Á N Y O K ,

minden alakban,

U G Y V É D I É S K E R E S K E D E L M I N Y O M T A T V Á N Y O K

FALRAGASZOK, KÖRLEVELEK,

levélfejek és levélborítékok, névjegyek, füzetek és könyvek

a legjuvanyosb árakon állittatnak ki.

➔ Vidéki megrende ések pontosan tejesítettnek. ➔